

AKR
KAR

İhtidat

HALKEVİ

Sayı : 14

Nisan 1936

Yıl : 2

1934

Kemal

« Akpınar » da

İnkılâbımızın idealine ve Halkevi programının gösterdiği kültüre uygun olan yazılar neşredilir. Yazıların mümkün olduğu kadar ana diliyle işlenmesi birinci dileğimizdir.

Mecmuaya konmayan yazılar geri verilmez.

İçindekiler

Akpınar iki yaşında

Niğde tarihi

Biz ve Ülkümüz

(Akpınar) a Saygılarıyla « Şiir »

İnkılâp « Konferans »

Niğdeli Zâtiden derlemeler

Görüşler

Köpek

« Kemali ümmi » Divanı

İnkılâp konferansları

Turgut

M. Z. Oral

Cevat İdil

Bedia Gün

M. Nedim

Derleyen : M. Z. Oral

H. Ulusoy

.....

M. Z. Oral

.....

İmtiyaz sahibi : Eczacı Naim Erem, Umumî neşriyatı idare eden
Muallim Cevad

Niğde'de İl Basımevinde basılmıştır

OSMAN FERİT SAĞLAM'IN
TÜRK TARİH KURUMU'NA
ARMAĞANIDIR

Sayı : 14

Yıl : 2

Nisan 1936

AKPINAR

NİĞDE HALKEVİ DERGİSİ

AKPINAR İki yaşında

KONUŞMA :

Romantiklerin hayal tufanı içinde seydikleri sanat kavsi kuzahları onlara göre bir ide idi. Realistlerin intibâi bir Hakikatla baş başa yaşattıkları sanat ifadesi, günün sadık akisleri idi. İnkılâpları sanat zaviyesinden gören sanatkarların ide birliği yanında yol ayrılıklarını hoş görmek gerektir.

İnkılâbımızın akislerini ne zaviyeden olursa olsun gören ve duyuran sanatkarların çokluğunu görmek bahtiyarlığına nasıl olsa kavuşacağız. Biz bu içtimâî ve tarihî mevzuu sanatkarın kabiliyetinde ve o kabiliyetlerin formüle edildiği mektepte başka başka şekillerde görüyoruz ve göreceğiz.

Yurdda inkılâp hareketlerini kültürleştiren ve sanatlaştıran devamlı ve imanlı bir akış var. Her beldenin fikir varlığı içinde kuvvetine göre parlayan bu ışıklar yarın birer nur kaynağı olacaktır. İnkılâbın bu bakımdan müşterek binasının temelini hazırlayan Halkevlerinin bu ışıklı örnekleri birer iddia mahsulü değil inkılâbı işleyen fikrî ilcalardır.

“ AKPINAR „ bu örneklerden bir teki ve inkılâbın bu ilde idealini hazırlayan her hangi bir sanat ve fikir örneğidir. Onun bir senelik hayatındaengin bir tevazu ve o tevazuunda olgunluk vâdeden bir hasıla sezilir.

O, adı gibi bu ilin berrak bir fikir pınarı olmuştur. Onda, memleket gençliğinin romantik hulyası, real duyuş ve düşünüşleri yaşamıştır. 12 sayının sayfaları arasında usanmayan temiz bir ceht, usandırmayan ifadeli ve mânâlı bir telkin saklıdır. İnkılâbı karakterize edecek en kuvvetli vasıta yazı yolu olduğuna göre “ AKPINAR „ bu idenin tahakkuku için sadık ve usanmaz bir havari olmuştur.

Yazı ve mecmua tekniği itibarile göze çarpan noksanlarını nihayet bir görenek noksanı diye kabul ettiğimiz için onun aceleliğini örten idealisliğini, basitlikten kurtaran sadeliğini sevmemek kabîl değildir. Bütün medenî teknik noksanlarına rağmen o, gülünç olmamıştır. Her sahifesinde beldenin orijinalitesini aksettiren, bu günkü duyuş ve tahassüsleri tebarüz ettirmeğe çalışan bu Mecmua kendi benzerleri gibi büyük inkılâbımızın kendi sırtına isabet eden yükünü taşımaktadır. O, bugünkü varlığımızın temelini kuvvetlendirmek için tarihin, bu ildeki damarlarından, o damarlardan akıp gelen folklorundan, amatör tahassüslerin içli feryadlarından, dün

Niğde Tarihi

Akpınarın On üçüncü sayısı üçüncü sahifesinin devamı.

MEHMET OĞLU İBRAHİM

İbrahim Antalya savaşında ölen babası Mehmet .2. nin ölüsünü alıp Karamana kaçmıştı . Karaman ille- rinde amucası Alinin hükümdarlığı- ni ilân etmiş olduğunu görünce ba- basının (Hamit ili) nden aldığı ka- leleri Osman oğluna bırakmak su- retile Murat .2. ye sığındı .

Murat .2. İbrahim ile kardeşine birer kız kardeşini vermekle bera- ber kâfi miktarda asker de gönder- di . Bu suretle İbrahim amucası Aliyi yenerek Karaman hükümdarı oldu . Solak zade tarihi, bu vakayı (Mevlâna İdris) ve (Neşri) den alarak .M. 1426 ve 830 H. yılında gösteriyor . Biz, kitabelere dayanarak İbrahimin hükümdarlığını 1423.M. ve 827 H. den itibar ettik . İbrahim zamanında da Niğdede yapılmış yapılar vardır :

Yeni çarşıdan Sıralı mahallesine

sakametinden miras kalan ucubelerden bahsetmiş.. Hulâsa : Her yönden inkılâbın sadık aynası olmuştur.

O, sayfalarında her hangi bir şöhreti reklam yapmadığı gibi, her hangi bir imzaya da şöhret hazırlamaz. Gayenin bu nurlu tahakkuku yolunda özün mezc olmuş kabiliyetlerinden bir hulâsa çıkarır.. O şu değil, bu değildir. O bir kütledir. O bir sadakat maşeridir, o bir ışık ve

giderken sağ kolda evlerle dükkân- lar arasına sıkışmış bir yerde (Ku- ba) mescidi vardır . Yapısı ve ka- pısı büyük ve süslü değildir . Avlu kapusu üzerinde yalnız (Kelime-i tevhit) yazılıdır . Mescidin kapusu üzerinde de şu kitabe vardır .

1 — بنی امامه هذا المسجد مولانا امير محمد الدين

بن [زمان الحاکم] فی ایام السلطان

2 — ابراهيم بن قرمان لاجل المسجد المنهدم المشتهر

بقبه فی شهر سنة ثلثین وثمانمائه

Türkçesi : « Bu mescidin ön tara- fı Karaman oğlu İbrahimin hüküm- darlık günlerinde zamanın hâkimi, oğlu Emir Mecdettin 830 yılında yaptırdı . Zira Kuba adile anılan mescit yıkılmıştı . » demektir .

Bu kitabede yazmaya değer bir başkalık görülüyor : Gerek Selçuki- ler ve gerek Karaman oğulları eser- lerinde önce hükümdar adı sonra yapıyı yaptıranın adı yazılı olduğu halde bunda önce (Emir Mecdettin) sonra Karaman oğlu İbrahim yazıl- mıştır . Şimdilik (Emir Mecdettin) i İbrahimin de saydığı bir adam ola- rak kabul ediyor ve sebebini araş-

meş'aledir.

Onu yarın şumüllenmiş, dal budak sal- mış, olgunlaşmış görürken bir senedir maddî bir mukabele beklemeden feragatle çalışan bu havari kütlesini " Akpınar „ in bu temiz gayesi içinde, inkılâbın bizi doyuran huzurunda saygı ve sevgi ile selâmlar onları takdis ederim.

TURGUT

dırıyorum .

Niğde üzüm pazarı mescidi de pek basit bir yapıdır . Kapısında şu kitabe vardır .

1 — قال النبي عليه السلام المؤمن في المسجد كالسمك

في الماء المنافع

2 — في المسجد كالطير في القفص صدق ورفعته رسول-

ل الله في سنة ثلث وثمانمائه (*)

Türkçesi : (Yalvaç söyledi; Mü- mine mescit Balığa su, münaga mescit ise kuşe kafes gibidir . Tan- rının elçisi doğru ve yüksektir. sene 833) demektir .

Binanın yapılışına bakılırsa kita- benin başka bir yerden gelmiş ol- ması yahut yapı onarıldıktan sonra kitabesinin yine olduğu yere kon- muş olduğu akla geliyor .

§

Karaman oğlu İbrahim zamann- da Niğde de yapılmış olan camilerin en değerlisi Alâeddin tepesinin doğu etekleri aşağısındaki ve bugün Ha- nım camisi diye anılanıdır .

Bunun yapısı da pek besittir . Üstü toprakla örtülüdür . Toplantı yeri enlidir . Ortasında eski yapılardan alınmış taş direkler vardır .

Doğu kuzayı köşesinde dört köşe- li ve kısacık minaresi vardır . Mina- renin dört kapısı varmış bugün üçü kapatılmıştır . Avlu kapısının üstün- de şu kitabe vardır :

(*) Niğde'de mescitlerin bir çoklarında kitabe o- larak böyle bir Hadis veya Ayet yazılmış kimilerinde sene de yazılmamıştır . Bunları ayrıca yazacağız .

1 — عمر هذا المسجد في أيام السلطان ابراهيم بن محمد بن قرمان خلد

2 — العبد الضعيف الحاج طرسون بن مراد سنة ست وخمسين وثمانمائه

Bu kitabenin Türkçesi : (Bu Mes- cidi Karaman oğlu Mehmet oğlu İbrahimin altanlık günlerinde zayıf kolu olan Murat oğlu Hacı Tursun 856 yılında yaptırdı) demektir . Caminin kapısında onarılmasına da- ir olan 1079 H. tarihli kitabe Osman- lılar çağına ilişkin olduğu için bunu o bölümde göreceğiz .

Hanım camisinden iki yıl sonra Alâeddin tepesinin şark eteklerinde Ayas ağa mescidi yapılmıştır . Mes- cit küçüktür . Üstü toprakla örtü- lüdür . Kapısı üstünde şu kitabe vardır . İramı 63 × 21 dir .

1 — امر بعماره هذا المسجد المبارك في أيام

2 — السلطان ابراهيم خلد ملكه ايس آغا لسنه ثمان وخمسين وثمانمائه

Türkçesi : Bu uğurlu mescidin yapılmasını İbrahimin altanlık gün- lerinde — Yurdu sonsuz olsun — Ayas ağa 856 yılında buyurdu de- mektir .

§

Karaman oğlu İbrahim kırk bir yıl hükümdarlık yaptı . Ve Osman- lılarla kimi iyi geçindi kimi de savaştı. 1435 .M. 839 .H. yılında idi bir at için Zülkadir oğlu Süleyman ile İbrahi- min arası açıldı . Süleyman Murat

Biz ve Ülkümüz

Bir cins Kartal tanırım ki o, ötekiler gibi acze karşı fırsat kollamaya tenezzül etmez; belki buna tenezzül eden kartalları, Kargaları, baykuşları parçalar, kasırgalara haykırır, bulutlara saldırır, darma dağan eder. İşte bu, Türklüğün karakteridir.

Bir cins at tanırım ki onun şahlanışları; ayaklarının dibinde patlayan zulüm mermisinin alev saçaklarını köpükleriyle boğacak kadar yigittir. İşte bu, Türklüğün asıl ve kahraman benliğidir.

Ey Türk!... Ey karanlıkları dağıtan kartal!... Ey zulümlerin alevlerini söndüren.. Ey azığına çalıp yiyen seyisleri kaçırın, yok eden küheylân!..

Miskinlik devirlerinin korkunç yıkıllarını birer uçmağa çeviren, karanlık günlerin ürpertici izbelerini irem bağları yapan ve acuna yep yeni bir Hükûmetçilik örneği veren on iki yıllık Cumhuriyetimiz, yalnız şaheser bir inkılap değil, aynı zamanda orijinal bir ilimdir de.

Türklüğün, her yöndeki değişimlerinde görülen hamleler, ceylân sıçrayışlar Tanrısal hızlarını kutsal bir kayaktan almışlardır. İşte bunun adına (Ülkü) denir.

2. ye baş vurdu. Ve o değerli atı Karaman oğlundan alırsa kendisine armağan edeceğini bildirdi. Murat 2. atı İbrahimden istedi İbrahim atın yerine gönül kıracak bir mektup gönderdi. Murat 2. buna çok gücendi Karaman diyarına asker gönderdi.

— Sonu var —

M. Zeki Oral

Kahrın eli çok ustadır: günün birinde hepimizin yüreklerini topladı. Ulusal ve soysal dirimimizin teknesine attı; kendini de maya yerine katarak işlediği hamurdan ak akışlı, altın ışınlı bir Akpınar yarattı. Adına da (Ülkü) dedi.. Kimyagerlerimiz bu pınarın suyunu; tifüs gibi, beyin humması gibi Azraile çok borçlu hastalıkların seromuna bentmişler. Hekim değilim ama, on yılda bin yıl aşmamızın tılsımı bu olsa gerek!..

Ülkümüz; Ulusumuzun şerefli yaşamak irdesinin yuğurup, işleyip tömsettiği bir ulu dağdır. Orada ancak Metelerin, Karahanların, Oğuzların, Gültekinlerin, Atılların, Cengizlerin, Arslanların torunları... Orada ancak ATATÜRK'ün çocukları tünerler.

Bu, öyle bir dağdır ki bir kararda durmaz. Bilgimizin ufukları enginleştikçe bu ülkü dağı yükselir. Öyleki yamaçları belen, duruk, dikmen olur; pamuk bulutların göksüne gömülür; o yükseldikçe kartallarımızın da yükseliş aşkı artar.

Ülkü; Tanrısal umutların ipek tüllerine bürünmüş, alkım duvaklı, güneş taçlı bir gelindir ki her Türk onu her an sanılmaktan değer biçilmez bir kıvanç duyar.

Ülkü, ulusal, birke ve genel yüce dileklerin, altı okun anlamları içinde özetlendirilmiş kutsal oylarıdır.

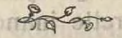
İşte onun içindir ki biz Türkler, ülkümüzün bedelsiz kurbanlarıyız.

Bugün altanlı gözerimimize altı okunu uzatan güneş; milli şuur, ulusal benlik göklerimizde enginlik ve derinlikleri içinden kavuşacağı zengin renkli ve herkese gözükmemiş ufukları vaktında sezmiş; diriltici savını Türklüğün asıl

Akpınar'a

SAYGILARLA :

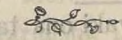
Çağlarsın kalbim gibi yalçın yollarda, Pınar. Kaynağında toplanmış bütün ulustaki ar. Yıkıyor, parlatıyor içimizi suların; Ey pınar, güzel pınar, parlak pınar, Akpınar!..

Ruhum ilhamlarını toplarken gür sesinde Kültürün devrimleri ötüyor bestesinde. Asırları kucaklar bu ulu yüceliğin; Ey pınar, arı pınar, durupınar, akpınar!..

Çağlayanlar yaratır bin bir gözen, akışın; Hasta, yorgun ruhlara sağlık verir bakışın. Sana ne pınar denir, ne de taşkın bir kaynak; Ey gözü yaşlı pınar, ince yürekli pınar!

Tutkunların önünde urunçla secde eder, Sana kapılan gönle nasip olur mu keder?... Sen ki başlı başına bir varlık, bir evrensin; Ey benim gözlerimle içime bakan pınar...

Nevşehir : Bedia Gün

beri yöneldiğimizi gösterdikleri ülkü dikmeni aynı şeydir. Zaten ozanlar, ulusun gönül ve kafa diriminin özetini şakiyan duyğan kuşlar değildir?..

Fakat, bütün bunların üstünde hayranlıklar içinde çok yüceden saygıladığımız bir varlık : Yine o güneş !..

O Güneş ki varılacak kutsal amacı en önce görmüş, Yıldızların, gökderelerin yollarını aydınlatmıştır. Tapındığımız Ülkünün yaratıcısı, ulusal ökeligimizin özünü canlandıran kamaştırıcı bir örnek olan Güneş !..

Cevat İdil

kanında gördüğü meziyetlere beslediği güven ve inanla doğmuştu.

Misal mi istersiniz ;

1920 Şubatında Sakarya savaşı başlamak üzere iken Ankarada çıkan küçük bir dergide bir Türk ozanı şöyle haykırıyordu :

“ Yabancılar uğruna feda ettim kanımı, Bedevî çöllerinde kaybettim imanımı.

Zevkimi esir ettim bilmiyerek İrana;

İhmal ettim, unuttum konuda seni, ana !

Nihayet öğrendim ki bunlar hep boş fikirmiş,

Mefkûremin yolunu örten birer kir imiş.

Günahımı bağışla, bak, sana geliyorum.

Benliğimi hissettim, artık yükseliyorum.

Bir kible tanıyorum; o, sensin, Anadolu!..

Gönlüm, gözüm, yüreğim büyük aşkınla dolu.

Sana hor bakanları boğacaktır millî kin;

Her kuvvetin üstünde sen varsın ferman senin!

Ne Beyin, ne Paşanın, ne Hâkanın kuluyam;

Kenine secde eden bir milletin oğluyum!..”

Bir de bu yıl içinde haykıran bir koşunun bir kaç satırını dinliyelim :

« Çıkıyoruz ülkü adlı yüce, çetin amaca; Ektiğimiz ekin için başka toprak arıktır.

Yalçın deyip kaçınmaklık, tırmadık şu yamaca; Bizim şimdi geydiğimiz demiz demirden bir çarıktır.

Bu ulusa dinletilmez eski kırık bağlama; Küfler tutmuş dünler için, ulu ozan, ağlama! Yıkıntılar arasında dökme sakın göz yaşı, Kendin ülkü kuramazsan kurulana taş taşıl.»

Görülüyorki Ozanlarımızın onaltı yıldan

Konferans :

İNKILÂB

Tarih isbat ederki kuvvetli Uluslar ve onların yarattıkları yüksek medeniyetler o Millet efradının aynı şeyleri sevdikleri, aynı şeyleri saydıkları, aynı şeyden korktukları ve aynı yolda aynı hedefe doğru yürümekle iyi ettiklerine sarsılmaz surette inandıkları müddetçe payidar olmuştur .

Biz Türkler gözleri kamaştıran bir inkılâb yaptık . İçinde yaşayanlar belki halâ onun heyecanını ve sıcaklığını muhafaza ederler, amma Türk milleti ebedidir . Yeni nesle bu inkılâbın manasını ve mahiyetini anlatmaz ve kendi hararetimizi aşılamazsak onlar da inkılâbı bizler kadar hatta bizden daha fazla sevmelerse onu asırların seyri içinde yaşatmak güç olur .

Yaradılışında zeki, duygulu ve git gide bilgili olan Türk genci inkılâbı nasıl sever ?

1 -- İtiyadın tesirile : sevebilir ve daha doğrusu ısınabilir . Filvaki ona tatlıca bazı hayat şartları hazırladık .

Sonra iyiyi, üstünü, doğruyu her gün ihtiyar ede ede buna alışmış olabilir . Fakat biz bunu istemeyoruz . Çünkü itiyatla kökleşen şeyler başka itiyatların kurbanı olabilir . Sonra biz istiyoruzki Türk oğlu inkılâbı, içinde yaşadığı cemiyetin tabii bir durumu gibi değil, ilerlemegi yükselmeği ve medeniyetler kurmuş atalarına eş olmağı mümkün kılan yegâne yol gibi kabul edip inansınlar .

2 -- Türk genci inkılâbı şuurlaştırmakla yani neyi sevdiğini, niçin sevdiğini bilmekle, anlamakla ve inanmakla ona bağlanır .

İşte bizde bir Türk genci gibi burada Türk inkılâbına neden bağlı olduğumuzu soracak ve cevabını vermeğe veya bu cevapları içlerinden bizim söyleyeceklerimizden daha özlü ve derin bir surette aksettirmeğe çalışacağız . Eğer böylece, Türk babalarının ve âbeylerinin Türk gençlerine vermek ödevinde oldukları öğütleri nurlandırmağa ve bu arada da kendi içlerinden doğubta cevapsız kalan bazı suallere de cevap vermeğe muvaffak olursak ne mutlu bize .

İnkılâb nedir ?

İnkılâb bir sosyal bünyeden geri, eğri, fena, eski, haksız ve zararlı ne varsa bunları birden yerinden söküp onların yerine ileriye, doğruyu iyiyi, yeniye ve faydalıyı koymaktır . Hayır yalnız koymak değil Recep Peker'in dediği gibi ... (koyduktan sonra büyük bir hararetle davaya yapışıp sökülen şeylerin geri dönmesni, konan şeylerin yaşamasını, yerleşmesini) temin etmektir .

Şimdi biz :

I -- Evvelâ Türk sosyal bünyesinde geri, eğri, fena, eski, haksız ve zararlı olan şeyler nelerdi ? ve bunların sökülüp atılması lâzımı idi ?

II -- Sonra yerine koyduğumuz ileri, doğru iyi, yeni ve faydalı şeyler neden ibarettir ? ve hakikaten bunlar kötüye nazaran iyi, eğriye nazaran doğru, geriye nazaran ileri, zararlıya nazaran faydalı olanı mıdır ?

III -- Nihayet sökülen şeylerin geri dönmesi, konan şeylerin yaşaması ve yerleşmesi için ne yapmamız gerekiyor ?

Bunları araştıracağız .

I -- Büyük savaş bitmişti . Bir kaç asırdan beri temelleri sarsılan ve gıcırdayan Osmanlı imparatorluğu artık çökmüştü . Kalkınabileceğimize inanamıyorduk . Yoksulluk ve ümitsizlik içinde idik . Nasıl olmayalımki bir Millet'in kurtulması ve yaşaması için lâzım olan unsurlardan hangisini arasak bulamıyorduk . Yaşamak isteyen bir milletin bilgili olması lâzımdı .

Biz bütün manasile geri idik . Matbaayı tam üçyüz sene sonra zorla alabilmiştik . Bilgi mekteplerimizden de çıkamıyorduk ; Türk çocuğu iki üç senede Elifbeyi, yazıyı sökemiyo, Arapçalı ve Farsçalı Türkçesinin zevkına varamıyor, hulâsa cahil ve geri aile muhitinin, Mektep muhitinin, Memleket muhitinin içinde yetişemiyordu .

B) Yaşamak isteyen bir milletin taassubu bırakması şartdı . Halbuki Hükümdar ile Softa

D) Yaşamak isteyen bir milletin gürbüz olması lâzımdır .

Biz bütün manasile bitkin idik . Fıkarcılık, bilgisizlik ve bakımsızlık yüzünden Firengiden, Sıtmadan, Tifodan, Veremden ve daha bin durlü hastalıklardan mahvoluyorduk . Evlâtlarımız cılız ve sıkı idiler . Kıza dört divar arasında, Erkeğe yanlış bir terbiye cenderesi içinde nefes aldirmıyorduk . Bize hareketi sporu, neşey değil, bağdaş kurup oturmağı, ağız açmayıp susmağı, gülmeyüp içimizi çekmeğı ve suratımızı asmağı öğretmişlerdi .

E) Yaşamak isteyen bir milletin tarihine ve diline sahip olması ve milliyetçi olması lâzımdı .

Biz tarihimizi ali Osmandan ileri götüremekten doğan bir türedi hicabı duyar, başka diller ve harslar olmasa dilsiz kalacacağımızı sanırdık . Memlekette Arap, arabım diye, Arnavut Arnavudum diye, Ermeni Ermeniyem diye tefevvuk iddia ederken Türklükten bahsetmeğı nezaket ve idarei maslahata aykırı zannetmeğe kadar varmıştık ... Belki de zavallı Türk çocuğu bilmiyerek utanıyordu da .

F) Yaşamak isteyen bir milletin yaşadığı zamana ve şartlara uygun bir kanunun sahibi

olması lâzımdı . Halbuki Türkün medenî kaounu yoktu ve olamazdı . Nihayet insanların çölde ideal bir göçebe çadır hayatı kurmalarına düzenlemelerine yetecek şeriat hükümlerini tatbik etmeğe mecburduk . Din dünya işlerine her adımda karışmışdı .

G) Yaşamak isteyen bir milletin kendi millî hakimiyetine sahip olması lâzımdı . Biz, bizi seveni bizim için çalışanı iktidar mevkiine getiremezdi . Hanedan vardı, saltanat vardı . Onlar bize her durlü eza ve cefayı yapabilirlerdi . Millet'in işlerle uğraşacak yerde kanımızı sülük gibi emip zevk ve safahetlerine dala bilirlerdi, hatta düşmanlarla el birliği edip yurdu yanan ve bağrı kaynayan ve silaha sarılan Türke yabancı askerini musallat edebilirlerdi . Biz yine onlara itaat etmeli idik yine başımızda tutmalı idik, Hele Hükümdarın başına giydiğı Halifelik tacı yüzünden bütün ge-

el ele vermiş halkın taassuptan kurtulmaması için ne lâzımsa yapıyorlardı . Biri ömrünü hoş geçirmeğe dalmış içerde dertleşüp kendisini başlarından atmasınlar diye halkın toplanmalarını yasak etmiş, dışarda her gün memleketin bir parçasını bağışlayıp zaman kazanmağa çalıyordu. diğeri, gûya milletin mürebbsi olacak olan Hoca efendi, senelerce pineklediğı Medresede küflü mantık kaideleri ve daha bir sürü karın duyurmayan ağız kalabalıkları öğrendikten sonra bizi tam bin üçyüz sene evvelki gibi yaşatmakla hak cennetini kazanacağını sanıyor . Millet'in yarı kuvveti olan kadını kafesin içine tıkıyor ve islâma kanaat yakıştırıyor .

C) Yaşamak isteyen bir milletin zengin olması lâzımdı . Halbuki heman bütün Türk milleti artık aç ve çıplak olmuştu . Vergiler, hele aşar köylümüzün iliğini kemirmişti; ama her gün ağırlaşıyordu .

Başdakilerin kâh cehaletten kâh hiyanetten memleketin başına aştıkları harplere, Yemen ve Arnavutluk isyanlarına göğüs germek için ikide bir silâh başına gide gide para kazandırıcı sanat ve marifet edinmek şöyle dursun, Türk oğlu tarlasında çalışmaya bile vakit bulamıyordu .

Öte yandan Rum, Ermeni ve Yahudi askere gitmez, oturur sanat öğrenir çift çubuk kurar, boş kalan sahada istediğı gibi çalışıp kazanırdı .

Ç) Yaşamak ve ilerlemek isteyen bir milletin hür olması lâzımdı . Halbuki biz hür değildik . Demir yolu yapamıyorduk . Fabrika yapamıyorduk . İçerde yapacağımız şeyleri yabancının rekabetinden Gümrük divarlarıyla koruyamıyorduk . Ham maddeci idik; sanayici ve zengin milletlerin esiri idik, bir yarım müstemleke haline gelmiştik . Doktorluk, Eczacılık, Dişçilik, Mühendislik gibi serbest meslekler, nakliyecilik, müteahhitlik, tüccarlık, esnafılık gibi kârlı işler, Elektirikçilik, demircilik, bakırcılık, tesviyecilik gibi geçim vasıtaları hatta tenekeçilik bile başkaları elinde idi . Ne dışardan gelenlere ne bizden olmayan içerdekilere söz geçiremiyorduk .

ri kalmış islâm milletlerinin önünde göğsümü-zü siper edip Türk kanı akıtmak başlıca vazife-femizdi .

II -- Bu sayılmakla bitmez yoksulluk ve ümitsizlik içinde bir İNSAN çıktı, bir SES yükseldi . Bir kolile toprağımıza çullanmış ve düşman üzerine saldıran yigitlere yol gösterir-ken bir yandan milletine : (sökün bütün bunları kardeşlerim diye haykırdı ... ve yerine benim dediklerimi koyun, kurtulur yine yükselirsiniz .) ATATÜRK'ü dinledik . Sosyal bünyemizdeki geri, eğri, fena, eski, haksız ve zararlı ne varsa bunları yerinden söküp yerlerine ileriye, doğruyu, iyiyi, yeniyi ve faydalıyı koyduk ..

ve halâ da koymakla meşğulüz . Büyük Türk İnkılâbı böylece oldu aziz dinleyicilerim .

Şimdi Türkün büyüğü küçüğü, bilgi peşin-dedir . Yeni harfler çocuklarımızın bir iki ay içinde okuma öğrenmelerini temin etti . Şimdi Türk çocuğu Arapça ve Farscadan kurtuldu; büyükleri ona zengin Türk kaynaklı yeni bir dil kurmakla meşguldürler .

Şimdi İrfan ocaklarımızın her tarafından Türk Doktor, Türk Mühendis, Türk Hukuk âli-mi, Türk Eczacı, Türk Dişçi, Türk Mimar, Türk yapıcı, Türk Mühassıs, Türk işçi, Türk esnaf fişkırmaktadır . Şimdi taassubu bıraktık, kılı-ğımızı kıyafetimizi bu asrın insanlarına yakı-şacak hale koyduk, kadınlarımızı kafeslerinden çıkarıp kendilerine yanımızdaki yerlerini, ço-cuklarımızın anasına yakışan önemli yeri ver-dik .

Şimdi serbestçe toplanıp işlerimize dair dert-leşebiliyor, konuşabiliyoruz . Şimdi artık git gide softayı değil öğretmeni, mektepli bilginin sözü-nü dinleyiyoruz . Şimdi spor yapıyoruz, sokağa çıkıp hava alıyoruz, kırlarımızı dolaşıyoruz, paramızın yettiği kadar sıtmalıya kinin yetişt-iyor, bataklığını kurutuyoruz . Türkün suyunu Elektirliğini, yolunu yapıyoruz . Şimdi daha neşeliyiz, halkın unutulmuş musiki nağmelerini bulup onun ahengile sıçramak istiyoruz . Şimdi tarih araştırmaları yapıyoruz, eski tarihimize, Sümerlere kadar varan medeniyetlerimizle göğ-sümüz kabarıyor, dilimizin başka dillere muhtaç olmak şöyle dursun bir çok dillere analık etti-ğini git gide anlıyoruz; şimdi (Türkün ne

mutlu bana) diyoruz, şimdi toprağımızda efen-diyyiz ... Artık bu toprak üzerinde yaşamak için bütün marifet - kan ile olmak şart değil - gönül ile ve şuur ile Türk olmaktır ... Milli-yetciyiz .

Şimdi medenî kanunlarımız var, hukuk pren-siplerimiz yükselmiş milletlerininkinin ayarın-dadır .

Şimdi demir yollarımız var tezgâhımız ve Fab-rikalarımız ve Bankalarımız var . Şimdi Salta-nat ve hilâfetin yerlerinde yeller esiyor : Orta-da Cumhuriyet rejimi ve onun Altı oklu ifade edilen altı umdesi var .

III -- Sökülen şeylerin geri dönmemesi, ko-nan şeylerin yaşaması ve yerleşmesi için ne yapmamız gerekiyor .

İnkılâbımızı iyi anlamak ve sevmek :

Dünyada başka inkılâblar olmuştur; zama-nımızda olan önemli inkılâblarda var : Bunlar-dan her birinin başlıca mümeyyiz vasıflarını öğrendikten sonra aralarında Türk İnkılâbının mevkiini ve hususiyetlerini tayin etmeli ki :

A) Neden basma kalıp hiç bir örnek alamı-yarak kenbimize göre bir akide kurduğumuz anlaşıl-sın,

B) Dünya fikir hareketleri önünde inkılâbı-mızın muhafazası ve ileri götürülmesi için bize düşen ödevler kendiliğinden meydana çıksın,

İnkılâb :

I -- Menşei itibarile :

A) Otoritelerden gelen inkılâb

B) Halkdan gelen inkılâb

diye iki neve ayrılabilir .

A) Otoritelerden gelen inkılâb :

a) Rusyada deli Petronun yaptığı teceddüt inkılâbı .

b) Avusturyada ikinci Jozefin kalkıştığı benzer hareket .

C) Efganistanda Amanullahın giriştiği is-lahat mücadelesi .

c) Hatta bizde tanzimat .. bu nevidendir .

B) Halkdan gelen inkılâb .

Hakiki manasile inkılâb budur . Meşrutiyet inkılâbı kısmen bu neve dahildir . Fakat asıl halktan gelen bizim büyük inkılâbımızdır .

Muvaffakiyetten evvel :

Bizim inkılâbımız halkdan gelmiş ve otorite-lere karşı yapılmıştır . Hemde yalnız İstanbul-daki saltanata karşı değil onun dayandığı kud-retli Ecnebi kuvveterine karşı ve onlara rağ-men .

İnkılâb muvaffak olduktan sonra :

Yukarıdan, yani münevver sınıftan yoksul kalmış kardeşlere doğru bir hareket takip etmektedir .

Halkdan gelen bu inkılâb istiklâli de beraber getirmiştir . Hatta denebilirki istiklâlin alınma-sına en çok yardımı olan unsur inkılâbtır . O-nun içindirki istiklâl ile İnkılâb tecezzi kabul etmez bir bütündür ve bizim inkılâb tarihimiz bakımından bunları birbirinden ayırmak kabil değildir .

İstiklâlsiz İnkılâb : İnkılâbı yapmış olsay-dık istiklâlimiz olmasaydı, muvaffak olsak bile müstahsal neticeleri muhafaza ve idame edebilirdik ? Bazı misaller bunu daha iyi aydınlatacaktır .

Faraza bir İngiliz Elçisi Hindistan Müslü-manları Halifeyi, ahkâmı şeriyeyi, medreseleri istiyor, sadık Müslüman teb'amızın kalben hoş-nut edilmeleri için bunları ilga etmemenizi talep ederiz diyebilirse ... Başka ecnebi Elçileri Av-rupa Fabrikaları işsiz kaldığı bir sırada sana-yileşme hareketiniz buhranı artıracak mahiyet-tedir . Bundan vaz geçiniz diyebilirse ...

Başkaları bize yeni harfleri almayınız çün-ki ... diye başlayıp bir takım vahi sebebler al-tında hakikatta bunun işlerine gelmediğini anlatırlarsa ve bizde dinlemek iztirarında ka-lırsak ... Başarılan inkılâbın ne kıymeti kalır ? .

İnkılâbsız İstiklâle gelince : Evet o zaman memleketi belki düşmandan kurtarmış olacak-tık . Fakat bütün inkıraz tohumları içinde kal-mak şartile .. Bir kelime ile elimizde Osmanlı imparatorluğu tortusundan başka bir şey kal-mamış olacaktı .

Onun için iyi bilmeliyiz ki müstakil Türkiye ancak inkılâb ve istiklâlin birbirile yuğrulmuş temeli üzerinde yaşar .

2 -- Mahiyetleri itibarile :

İnkılâblar Hürriyet İnkılâbı ve Sınıf İnkılâbı olmak üzere iki başlıca tibtendirler .

A) Hürriyet İnkılâbı : İnsanların zulme ve sui istimale karşı isyanıdır . Bugünkü Avrupa âlemi orta çağda cehaletin ve taassubun karan-lıkları içinde yaşırdı . Memleketler ufak Dere-beyliklere ayrılmış, Kıralların hemen hiç bir nüfuzları kalmamıştı . Derebeyleri halka bin dürlü işkence edip onları köle gibi kullanırlar kendi aralarında da durmadan cenkleşirlerdi .

Bunların zulümlerinden kurtulmak isteyen halk - o zaman başka bir yol bilmediği için - merkez kuvvete muzaheret etmeğe başladılar . Kırall-lar bundan istifade ederek yavaş yavaş Kont-ları, Prensleri, Markileri itaate alabildiler .

Yeni bir devir açıldı, artık bütün kudret ve nüfuz kıralların eline geçmişti . Her emir, her kanun merkezden, bir tek ağızdan çıkıyordu . Derebeyleri İstiklâllerini gaip etmişlerdi . Amma Kırıl meramını yine onlar vasıtasile icra edi-yordu, Ordunun kumandanları, Zabitleri onlar-dı, Vilâyetlerin Valileri onlardı, onların olmadı-ğı yerde Papaslar vardı . Papaslık da şahsın ve vicdanların çok yerde hâkimi idi . Ne papaslar ne asilzadeler vergi vermezlerdi . Servet ve mansap yalnız onlara verilebilirdi .. Hulâsa her sahada imtiyazlı idiler . Halk bu değişiklikden bir şey kazanamamıştı, bilâkis sefaleti ve peri-şanlığı git gide artıyor ve köle hayatı canına tak diyordu . Her gün artan hoşnutsuzluğu Je-an - Jacques Rousseau gibi, Montesquieu gibi âlimlerde körüklediler . Halkı zulme karşı kı-yama hazırladılar . İngilterede Kırıl paraya muhtaç oldukça halk mümessillerinden mürek-kep Parlamento lehine ve halk lehine meşrutî haklar peyder pey koparılmıştı . Fıransada in-kılâp kanlı bir isyan şeklinde patlak verdi . Millet Kırılı ve tahtı devirdi, zadedânı koğdu, Hürriyetini ilân etti ve kendi idaresini Millet Meclisine verdi . Huhuku beşer beyannamesi denilen vesika o zaman çıktı ve müteakip asırlar dünyanın her köşesinde onun akislerini duydu .

Hukuku beşer beyannamesi ferdin mutlak

Hürriyetini ve Milletin kayıtsız ve şartsız hâkimiyetini ilân etmişti . Fransada ve daha başka bir çok yerlerde Millet Meclisleri açıldı, aynı fikirde olanlar birer fırka teşkil etmişti. Meclis içinde ekseriyet kazanan Fırkanın Hükûmeti eline alması, ekseriyeti gaip edince çekilmesi ve bu suretle Hükûmetin Meclise karşı mesul olması adet oldu; buna Parlimentarizm usulü dendi .

Parlimentarizm yıllar geçtikçe bir çok mahzurlar doğuruyor :

a) Partilerin adedi artıyor . Artıkça kavgalar ve hırslar büyüyor . Ve meclislerde sabit bir ekseriyet bloku yapılmadığı için müstekar bir hükûmet kurmak ve uzun vadeli millet işlerine girişmek imkânsızlaşıyor .

b) Hürriyet mutlak şekilde cari olunca inkılâbın aleyhine çalışmak için cemiyet kurmak teşkilâtlanmak bile serbest demektir . Mürteciler, Asilzadeler, onların peyikleri ve Kırallık taraftarları ve papaslar gaip ettikleri iktidarı bu yolla almak teşebbüsüne giriştiler . Muhafazakâr partiler, Kırallık Katolik ve ilâ.. partileri meydana çıktı ve inkılâbın üzerindeki tehditleri her gün artmaktadır .

c) Sınıf inkılâbı - Sosyalizm fazla hürriyetten kendi hesabına istifade edebilir .

ç) Hürriyet inkılâbı âlemi müfrit ferdiyetçiliğe varırmıştır . Bu telâkkilere göre Devlet sade Jandarma vazifesile iktifa etmeli her şey burnunu sokmalıdır . Ekonomide (bırakınız yapınlar, bırakınız geçinsinler) formülile anılan bu durumda İş ve Ticaret mutlak surette serbestdir . O halde müstahsıl ve amiller herkesin muhtaç olduğu maddeleri diledikleri fiyatla satabilmek ve rekabeti ortadan kaldırmak için Trostler ve karteller kurmakta serbesttirler .. Böylece hürriyet inkılâbı halk aleyhine bir çok trost ve karteller kurulmasına yol açabilmiştir .

Aynı mülahazaları takib edersek bir Türk müstahsilinin veya tüccarının ihraç ettiği mala hile katıştırması yalnız şahsını ve alıcıyı alâkadar eden bir mesele addetmek lâzım gelecektir . Amma bu yüzden bilfarz

bütün Türk tütünleri yahut tiftikleri rağbetten düşecek, memleket ticaret muvazenesi sarsılacak imiş ... Bundan ne çıkar ... dinebilecektir .

Hürriyet inkılâbının mutlak prensiplerinin tatbikatta halk aleyhine daha ne garip tecellileri olmuştur . Mukavele serbestisini ele alalım, Elektrik kumpanyasından Elektirigini, Sigortacıdan malının sigortasını, bonatandan malının deniz yolu ile naklini isteyen müşteriye matbu bir mukavele uzatıp imzalatıyorlar müşteri mustardır, çaresiz imza ediyor, ama kabul ettiği şartlara göre Elektrik şirketinin, Sigortacının veya bonatanın tamamen esiri olmuştur . Artık hiç bir hakkı kalmamış yalnız borçları perçinlenmiştir . Ferdietei telâkkiye göre devletin buna karışmağa hakkı yoktur çünkü mukavele serbestir .

Bizim inkılâbımızın telâkkisi bu değildir . Bize göre ferdin fevkinde amme menfaati vardır . Ferdin hürriyeti ammenin menfaatine her zaman takyit edilebilir . Hatta ferd cemiyetin faal bir ortağı olduğu müddetce soysal bünyemizde bir kıymet ifade eder .

Hürriyet inkılâbını sun'i ve sathi şekilde kopya eden milletler ondan daha çok zarar görmüşlerdir . Almanyanın harp sonunda çökmesi ordunun kusurundan değil, mutlak hürriyet esaslarına gör zehirli propagandaların ve parti kavgalarının önüne geçilmemesindendir . Bu memleket Nasyonal Sosyalizm iktidar mevkiine geçinceye kadar hem kopyacı weimar kanunu esasisinin geniş aki-

deleri yüzünden bocalamış, istiraplar çekmiştir . Türkiyadaki Meşrutiyet inkılâbları da kopyacılık etmiş, kışveyi almış fakat mikropları içinde bırakmak gafletini göstermiştir . 1877 ve 1908 meşrutiyetlerinin bir Abdülhamit, bir Derviş Vahdeti, bir Boşo yaşatmış bulunması ne demek olduğu düşünülürse 93 ve 31 Martı ve sonrasını izah etmek zor olmaz .

Hakikat şudurki bir inkılab kendini kemirici ve kendile imtizaca gayri müsait unsurları bünyesinin içinde muhafaza ettikçe, bir kelime ile siyasal, sosyal, ekonomik ve kültürel bütün bakımlardan tam olarak başaramadıkça yaşamaz . Hürriyet inkılâbını ve onun sui istimallerini tetkik ettikten sonra bu alanda bizim inkılâbımızın ana düşüncesi ne olduğunu size anlatmak isterdim . Fakat bu nokta Recep Pekerin inkılâb derslerinde o kadar iyi anlatılmıştırki aynen nakletmeği tercih ediyorum .

Biz bize benzeriz :

Bizim inkılâbımız hiç bir bakımdan kopya değildir . Orjinaldir . Bu rejimin baş kurucusu ve Cumhuriyet Halk partisinin Önderi bunu çok kısa olarak söylemiştir . Devlet kurumuna ait bir ana mesele konusulurken bir zat kendisine şu suali sordu : " Bu böyle amma biz kime benziyoruz . "

Atatürk şu cevabı verdi :

" Biz bize benzeriz ... "

Bu kısa cevapta benim uzun uzadıya anlatmak istediğim devlet rejiminde kopya almanın zararlarını gösterecek ne derin bir anlatış değeri vardır .

Bizim yurdumuzda her türlü hürriyet vardır ve en geniş hürriye anlamı ile bizden önce hürriyet inkılâbını tahakkuk ettirmiş sayılan yerlerdeki hürriyetten hiç bir suretle az değildir . Memlekette her yurddaş, bu hürriyetin bütün nimetlerinden istifade eder; bu günkü kanunların çizgileri içinde çalışmak şartile ticaret serbesttir . Bizim memleketimizde her hangi bir sermaye, normal olmak — yani istismarcı olmamak ve tekniğe istinat etmek şartile — her nevi kazanç yapabilir . Söz, yazma, yazışma, toplanma, vicedan, gezme, ev, mülkiyet ve kazanma hakları; ve bütün masuniyetler ideal olarak onda dünyanın en yüksek hürriyeti vardır, denen bir yurtdan eksik olmayarak mevcuttur .

Bütün bunlara rağmen bizim yaşadığımız devrin mecbur kıldığı vaziyet içinde dikkatli, gözümüz açık ve uyanık bulunmak mecburiyetindeyiz .

Memleket, ulusal birlik dediğimiz büyük ısıtıcı ve sevdirci, sarıcı buhar içinde emniyet ettiği bu rejimin emrinde istikbale doğru gidiyor . Halk namına her şey temin edilmiş bulunmakla beraber, bütün mevcudiyetlerin ana temeli olan inkılâb ve istiklâlin içinde bütün yurtdaşlar kendilerini mesut edecek bütün şartları bulabilirler .

B — Sınıf inkılâbı :

19 uncu asırdayız, derken buhar icad olunuyor . Çok gecmeden hayvan, yelken, kol ve sırt yerine buhar

makinesi kaim oluyor . Ardından ufak atalyeler büyük Fabrikalar olmak yolunu tutuyor, her sahada dehşetli inkişaf var . Fakat sınıf mücadelesinin tohumları da bu inkişaf içinde süratle kök salıyor .

Sermayedarların ve müteşebbislerin kazanç hırsı git gide artıyor : Ham maddeleri bağlayıp ucuza mal etmek ve mamul eşyaya açık pazar bulmak kaygusu başlıyor ... Müstemlekecilik ve Emperyalist temayüller bundan dolayı büsbütün azıtıyor .

Sonra bahalı satmak, rekabeti kırmak ve halkı daha iyi soymak için anlaşmalar birlikler beliriyor . Senayide bilhassa rekabet olan sahalarında en büyük mes'ele maliyetin indirilmesidir . Bunun için Patronlar birbirinden daha manasız üç çareye baş vurmakta asla tereddüt etmiyorlar ,

a) İşçinin yevmiyesini indirmek, onu karın tokluğuna hatta yarı açda olsa çalışdırmak .

b) Mesai saatlerini mümkün olduğu kadar artırmak

c) İşçiye verdiği bir kaç parayı Fabrikada açtığı dükkândan alışverişe mecbur etmek suretile elinden geri almak .

Her ifrat bir aksülamel doğurur . Patronların para hırsile yaptıkları işkenceler işçileri birbirine yaklaştırdı aralarında tesanüt hissi tabii idi .

İlk seslerini duyurdukları zaman isteklerinde aykırı bir şey yoktu : Adalet istiyorlardı, kadın ve çocukların gece mesaisine muarızdılar,

Nigdeli (Zati) den DERLEMELER

— 3 —

Alan cânâ cemalinden telezzüz
Bulur ruyi visalinden telezzüz

Dökenler eski çeşmin firkatinden
Alır abı zülâlınden telezzüz

Yananlar ateşi aşkınla daim
Bulur elbet nevalinden telezzüz .

Eşiden hasta dil vasfın tabibâ
Alır şeksiz hayalinden telezzüz

Ererse şulei şemsin cihana
Eder mihrü kemalinden telezzüz

Şehâ hüsnün kitabını yazarken
Alır Zati celâlinden telezzüz

Derleyen :

M. Zeki Oral

kaza ve malûliyeteye karşı sigorta, mesai saatlerinin insafî bir hadde indirilmesi gibi meşru dileklerdi ... Fakat dilekler is'af edildikçe onlarda şımardılar . Patronların toptan ameleye yol vermesi demek olan (Look out) a, işi toptan bırakıp gitmek demek olan (Grev ile muka-beleye hatta Krevi, mesai saatinin makul hadden bile aşağı indirmesi ve yevmiyelerin haksız yere çoğaltılması uğrunda kullanmağa başladılar . Amma Grev demek günlerce yevmiyeden mahrumiyeti göze almaktı : işçiler aralarında muavenet sandıkları teşkiline başladılar .

— Daha var —

Görüşler :

Geçen pazar bağlara gitmiştim . Nigdemize tatlı renkleri, misk kokusu kadarda para getiren Elma fidanlarını zevkle seyrediyordum . Baktım, Komşumun bağındaki ağaçların eski kabukları kaldırılmış, badanalannmamış ...

Zavallı fidanlar yanı başlarındaki arkadaşlarının badanalı gövdeleri, şakrak gülüşleri karşısında bir öksüz hasreti ile yere bakıyorlardı .

Oh, ne güzel fırsat !.. Komşum da bahçenin ta köşecğinde bir şeylerle uğraşıyor ... Hemen bu ağaçları niçin öksüz, bakımsız bıraktığını sorar, anlarım .

Yaşlı komşuma yaklaştım :

— Gün aydın komşu !..

Asık bir yüzle beni tepeden tırnağa süzdü, sertçe :

— « Merhaba » dedi

Ben - Komşu, Bu ağaçları niçin badanalamadın ?

Sert ve yanı alaylı :

O - Sen badanaladın da benimkinden çokmu iyi sanki !?

Ben - Peki, bu bakımsızlığı Elma kurdu savaşçıları görmediler mi ?

Yeni dağıtılan ve Nisan on-beşine kadar badanalannmasını emreden, yapılmadığı takdirde cezalanacağını bildiren afişlerden bir dane uzattım :

O - nedir o ?.

Ben - Bak Nisanın on beşine kadar badanalamazsan sende ceza alacaklarımış ..

Komşumun kızdığını hemen kızaran yüzünden, değişen duruşundan,

parlayan gözlerinden anladım; Burundan sert bir nefes vererek yapmakta olduğu işe hemen koyuldu ..

Yüzüme bile bakmadan :

— Git oğul, git !.. Biz onu biliriz.. Devlet yasağı on gün sürmez ..

Başımı önüme eğdim . Zavallı ağaçların delik deşik gövdelerine yardım uman yaşlı gözlerine bakmamaya çalışarak hemen komşumun bahçesinden çıktım ve şöyle düşündüm :

« Komşum ! Sen bir Türksün, Türk soyundan geldin . Bak, tarihi aç, oku !. Senin soyundan gelen bir mete, bir Cengiz, bir Timur, bir Atılâ arkasına takdığı milyonları diyar diyar asırmış, Taclar devirmiş, ülkeler kurmuş, viranelerde medeniyet ışıltısı parlatmış ..

Fakat sen sanırmısın ki !

Bunların hepsini Mete, Cengiz, Timur yapmış, hayır, hayır . Timurun peşine düşen milyonların içinde senin Dedelerinden öyle tek kişiler vardı ki Timuru bir vuruşta yere sererdi . Onun en azgın hiddetine, korkutucu öfkelerine gülüp geçivercek nice gözü pek baba yiğitler vardı .

Fakat Türk tarihi, Devletine boyun eğmemek, Devlet törelerine aykırı yürümek suçunu üstüne alan tek bir kötülük yazmamıştır . Evet komşum, senin dedelerinin milyonlarcasını Atılâya, Timura bağlayan Devlet sevgisi, devlet sözüne olan bağlılıktı .

Onların yasalarının başı Devlet buyruğunun saygısıyla süslenir . Bu saygıyı kirletenler bu lekeyi ancak kanlarla temizleyebilirlerdi .

Fakat ah saltanat .. Kâşki bakım-sızlığı, idaresizliği yüzünden bir kaç bin Türkün daha kanını akıtaydı, affederdim .. Fakat benliğimizi çürüten bu ihmalleri soyumun temiz ruhuna katmıyaydı .. İşte bunu affedemiyorum .

Çünkü saltanat, soyumun temiz duygularından artık, kendi heyhulâsının hırslarını düşünmüş .. Bu günkü buyruğunu yarınki, yarınkini bir başka günkü bozmuş .

Ulus biripi benimsemeden bir başkası yetmiş ve yavaş yavaş devlet emri tutulan, sevilen bir şey olmaktan çıkarak kaçınılan bir yük olmuş .. Bir Önderin buyruğu altında milyonlarcasını toplayan temiz düşünce, yerini parçalayıcı, bozucu bir ihmale bırakmış .. İşte o saltanat heyulâsını yaşadığı çağların devamınca soyumun ruhunu böyle kirli örtülerle kapladığı için affetmiyorum ..

Oh Cümhuriyet !.. Soyuma devlet sevgisini tatdırıyorsun, Devlet saygısını sen sunuyorsun, soyumun bu özlü varlığını kirleten lekeler senin güneşinin ışıklarile yıkıyor .

Senin ölçülü, saygılı buyrukların Ulusumda günden güne bu saygıyı yükseltiyor. Bundan sonra her Türk, bir İngiliz centilmenliğini bir İsveçreliye kanun saygısını, bir Fransız ulusal düşüncelerini, kendi düşüncelerinden üstün tuttuğunu gururla anlatacaktır .

Evet, Türkün vicdanı devletin dileği ile baş başa yürüyecektir . »

Bu düşünce ile komşumdan tarafa bakdım ..

Haykurdım .. « koca bunak ! »

KÖPEK

İrkları, Beseriyeteolalan yararlığı ve Zararları

Köpekler, Duygusuyle, ilgisile, ödevile insanlara kendini tanıttıran ve sevdiren bir hayvandır . Taş devrinden kalma insanların enkazı arasında köpek kemiklerine raslandığından köpeğin tarihten önce yaşadığı anlaşılmıştır . Taş devrindeki mağaralarda görülen iskeletler kurt ve çakala, natürel uzmanlara göre de bunlardan başka tilki ve sirtlandır .

Biliyoruzki köpekler et yiyen bölümden olduğu halde Türkiye ve Mısırdaki yaşayanları her şeyi yiyen haline geçmişlerdir . Biz ilkin köpeklerin ırğından sonra da yararlığıyla zararlarından bahsedeceğiz .

Köpeklerin ırkı :

Kimi uzmanlar köpekleri teşrih bakımından, ikisi de başlarının şekline, bir kısmı tabiatlarına, bir kısmı da anıklığına yani istidatlarına bakarak muhtelif ırklara ayırmışlardır .

Teşrih bakımından köpekler üç bölüme ayrılmıştır :

1 — Üst çenesiyle alt çenesi bir birine uygun gelenlerdir ki buna « apanyol » ırkı,

Zaten senin gözlerin toprakta .. Bak oğlunun elinde bu ağaçlar ne kadar şenlenecek, ne kadar güzelleşecek, ne gür dallar serpecek, ne güzel yemişler verecek ..

Dedim ve inanla yoluma koyuldum .

H. Ulusoy

« Kemali ümmi » Divanı

2 — Alt çenesi üst çenesini geçendirdirki buna (dok) ırkı .

3 — Üst çenesi alt çenesini geçendirdirki buna (tazı) ırkı demişlerdir . Başkalarının şekline göre ayrılanlar .

— 1 — Dinge, Lulu, Pomeraniye, Teryeler gibi kurt tipi olanlar .

2 — Epanyol, sert, bazeler gibi koşanlar .

3 — Dok, Bulduk, Danuva, Ternöv gibi metisler .

4 — Tazılardır .

Köpekler tabiatlarına göre vahşi, vahşiden elde edilen, ehli olarak da üçe bölünmüştür .

Anıklın bakımından :

1 — Av

2 — Çoban

3 — Koruyucu

4 — Koşum

5 — Apartman veya lüsk köpekleri adıyla guruplara ayrılmıştır .

Av köpeğinin evsafı

Başları büyük ve uzun, dudakları sarkık, burun delikleri geniş ve açık, kulakları sarkık, bacakları kısa ve etli, kuyrukları kuvvetli olup kaidesi geniş ucu hafifce kalkık kamçı gibidir . Bunlar çok koşarlar oldukları vakit koşma anıklığı kendilerinde vardır . Avı görünce bağırırlar; en ziyade tanınanları Linge yahut senküber, sentonje, puvate, norman, artuva, vande, begil, birike, bazeler olua bazelerin de düz bacaklı, egri bacaklı, ve iskitije adıyla anılan üç nevi vardır .

— Daha var —

Akpınar'ın 12 inci sayısında bir ağıtını yazdığımız (KEMALİ UMMİ)-nin kim olduğunu okuyuculara kısaca anlatmıştık . Burada divanı gözden geçireceğiz . Önce « Kemali Ummi » ninyaşadığı çağı görelim :

Selçukiler zamanında Anadolu Türkleri mimarlıkta olduğu gibi bilgi, edebiyatta da yükselmişlerdi bu ilerleyiş Karaman oğulları devrinde yaşadı . Osmanlıların ilk günlerin de,

13 - 14 üncü yıllarda, kuvvetlenmiye başhyan edebî varlık 15 inci 100 yılda daha genişledi çünkü bu çağlarda şairlerin kimileri hükümdarlara, beylere yazdıkları [Kaside, Methiye] ler saraylardan yüz buluyor; üçim yapıyorlardı . Diğerleri ise Hacı Bayram Veli, Eşref oğlu Niğde de (Kemal Ummi), Aksarayda (Yusuf Hakiki) gibi şairlerdir ki: bunlar etrafına yözlerce mürit toplayarak yaşayan tasavvuf şairleridir . Bunlar, öz Türkçe şiirler yazar, halka hitap ederler, anlatmak ve yapmak istedikleri felsefe ceryanlarını şiirlerinde okuturlardı . İşte Kemali Ummi bunların en kuvvetlilerinden birisi olarak gösterilebilir .

Çu başladık söçe evvel deyem Bismillah
Ki her işimizi ebter komaya ol Allah

Deye başlayan « Kemali ümmî » divanında her kılasik divanda olduğu gibi önce münacatlar vardır .

Sathezaran şükürüne anın kamunun hallâkıdır
Rayegân canlar veririr âlemin razzakıdır .
Aferin ol sanına ki işbu sun,u bağının
Küllî şeyi eşcarının, esmarının evrakıdır .

Sonra Nâtlar gelir .

Eğer methini dertle kılâm takrir alam dile,
Fırakı aşkın oduyle kalem ziya, kâğıt yana
senin meddahların çoktur, hesabı hadden
artıktır
Arada bir dahi yoktur « Kemali ümmî »
gibi edna

Ve

Ey evveli ve ahiri mamur Muhammet
Ey zahiri ve batını pürnur Muhammet
Ey cismi aru, kalbi sefa, ruhu mutahhar
Ey ismi Hüdavend ile mastur Muhammet
gitmiş, görmüşde; bir gün önce
oradan dönmüş gibi cenneti anlatır,
Yunüs emre kadar açık ve içten
anlatır .

Dahi anın gibi bir bağı taze gülşen yok
Ki Bülbülünde melâl gülünde diken yok.
Havası mutedil andan lâtif yaylâğ yok
Ne gayet ıssı var anda zemherir bir soğuk
Divanda en çok yer bulmuş olan
yanına (*) Panteist şiirlerdir .

Kamali Umî Panteizmin en coş-
ğun şairlerinden birisidir . En en-
gin ve lirik şiirleri bu konuda yaz-
dıklarımızdır .

— Daha var —

M. Z. Oral

(.) Panteizm : yaradan ile yardımlıların aynı ol-
duğuna inananların tuttuğu yoldur vahdet vücut felse-
fesinin esası da budur .

Bu yolun Doğuda en büyük adamı (Muhiddin Arabi),
Batıda (İspinoza) dır .

İnkılâb Konferansları

Nevşehir : C. H. P. Başkanlığından

C. H. P. Vilâyet İdare heyeti üye-
sinden bay Ferit 29, 30 Mart 1936
günleri biri Halkevi meydanlığında
diğeri Belediyemiz salonunda çokluk
bir halk kömesi içinde ana lisanile
inkılâb ve istiklâl hakkında gayet
özlü ve canlı olarak iki gün söylev
yapmış olduğu ve bundan ötürü
şükran borcumuzu bildirirken kıy-
metli derginizde dercini dilerim .

§

Ulukışla : C. H. P. Başkanlığından .

İlimiz C.H.P. Yönetim Kurulu direktifi ile
inkılâp ve istiklâl konferanslarının
İlçelerimizde de verilmesine hararetle
devam edilmektedir .
Konferansları Ulukışlada verecek olan
Hüseyin Ulusoy bu Cumartesi inki-
lâb ve Pazar günü istiklâl konu-
ları üzerine konferanslarını vermiştir
bütün Ulukışlalı büyük bir alaka
göstermiş ve Ulukışla inkılâb mek-
tebinin salonundan başka odaları da
dinleyicilerle dolmuştur .

§

C. H. P. İlyön Kurul Başkanlığından :

İlimizde Parti adına inkılâp ve
istiklâl konuları üzerinde verilen
konferanslara devam edilmektedir .
Maden, Dikili taş, Gölcük, Eskigü-
müş kamunlarında Konferanslar
verilmiş, bu kamunlara yakın köy
halkından pek çoğu Kamun merke-
zine gelerek konferansları ilgi ile din-
lemişlerdir .

Abone :

Yıllık : (100) Kuruştur .

Altı aylık : (60) »

Savisi (10) Kurustur.